

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ
จังหวัดอุดรธานี

Public Participation Impacts Local Development in Nong Wua So District,
Udon Thani Province

บุญเหลือ บุปผามาลา

Boonlua Boobpamala

คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

Faculty of Political Science, Pitchayabundit College

E-mail: nuspong.ggg@gmail.com

Received: April 29, 2026; Revised: May 15, 2026; Accepted: May 20, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน 2) การพัฒนาท้องถิ่น 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น และ 4) เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหนองวัวซอ จำนวน 397 คน ด้วยการใช้สูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเท่ากับ 0.770 และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เท่ากับ 0.908 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ มีขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอ หนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.424$) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 4. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ช่วยร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 44.90 และ 5. แนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ จัดฝึกอบรมอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ กำหนดการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับ ศักยภาพพื้นที่ และส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการด้านการศึกษา สาธารณสุข และ สวัสดิการสังคมได้อย่างทั่วถึง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; ประชาชน; การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to study: (1) public participation, (2) local development, (3) the influence of public participation on local development, and (4) to propose guidelines for local development. The sample consisted of 397 eligible voters aged 18 years and above residing in Nong Wua So District, selected using Yamane's formula. The research instrument was a questionnaire. The reliability coefficients were 0.770 for the public participation dimension and 0.908 for the other related dimension of public participation. Data were analyzed using a statistical software package. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1. Overall, public participation in Nong Wua So District, Udon Thani Province was at a high level. 2. Overall, local development in Nong Wua So District, Udon Thani Province was also at a high level. 3. The relationship between public participation and local development in Nong Wua So District, Udon Thani Province was found to be a moderate positive correlation ($r = 0.424$), which was statistically significant at the 0.01 level. 4. Public participation significantly affected local development in Nong Wua So District, Udon Thani Province at the 0.01 level of statistical significance, and the variables jointly predicted 44.90% of the variance in educational effectiveness, and 5. Guidelines for local development in Nong Wua So District, Udon Thani Province include providing vocational training programs that are aligned with the local context, establishing land-use planning in accordance with the area's potential, and promoting equal access for all groups of people to educational services, public health services, and social welfare services.

Keywords: Participation; citizens; local development

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ตั้งแต่การร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การร่วมแสดงความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ และการร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการพัฒนาทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ และการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ขณะที่ ได้เสนอ “บันไดการมีส่วนร่วมของประชาชน” (Ladder of Citizen Participation) ซึ่งแสดงให้เห็นระดับของอำนาจในการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ระดับที่ไม่มีอำนาจไปจนถึงระดับที่ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมการตัดสินใจอย่างแท้จริง (Arnstein, 1969)

ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ส่งผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น ประชาชนมีความคาดหวังต่อความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการตอบสนองของหน่วยงานภาครัฐที่สูงขึ้น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง

ดังกล่าว อาจส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างประชาชนกับภาครัฐ และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว (Putnam, 1993)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546) ซึ่งได้บัญญัติให้สภาตำบล ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และภายใต้มาตรา 69/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทย กำหนดพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาของตนเอง โดยการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การบริหารการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด องค์การบริหารส่วนตำบล จึงมีความเป็นอิสระในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการดำเนินงานตามแผนของตนเอง

อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งชนบทที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนยังแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ และขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ความเข้มแข็งของชุมชน และภาวะผู้นำของผู้นำท้องถิ่น (พระธนากร รัตตะจารุ, 2563) ในกรณีของ อำเภอหนองวัวซอ แม้ว่าจะมีการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่นในหลายด้าน เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจชุมชน และด้านสังคม แต่ยังคงมีข้อสังเกตว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในบางกระบวนการยังไม่ครอบคลุมหรือไม่ต่อเนื่อง เช่น การเข้าร่วมประชุมประชาคม การแสดงความคิดเห็น ต่อแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (เทศบาลนครอุดรธานี, 2567)

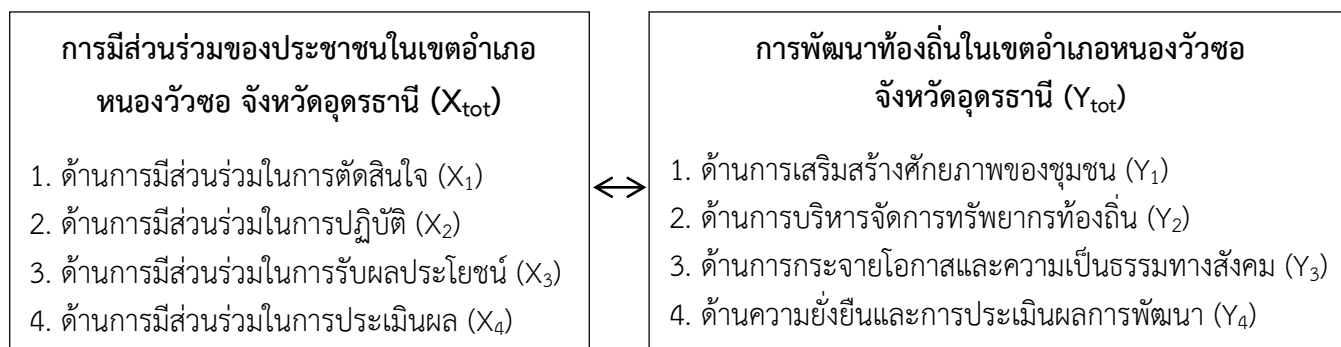
ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม และผลกระทบของการมีส่วนร่วม ต่อความสำเร็จของการพัฒนาท้องถิ่น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ยิ่งไปกว่านั้น การวิจัยในประเด็นดังกล่าวยังมีความสำคัญในเชิงวิชาการ เนื่องจากจะช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริบทของสังคมไทย โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ซึ่งยังคงมีข้อจำกัดด้านข้อมูลและการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละพื้นที่ การศึกษาในครั้งนี้จึงไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อำเภอหนองวัวซอเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
4. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยมีวิธีการค้นคว้าตามลำดับ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งประกอบด้วย 9 ตำบล มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 42,128 คน โดยสามารถจำแนกตามตำบลได้ดังนี้ ตำบลหมากหญ้า 5,231 คน ตำบลหนองอ้อ 5,877 คน ตำบลโนนหวาย 4,205 คน ตำบลหนองบัวบาน 4,644 คน ตำบลหนองไฮ 4,506 คน ตำบลกุดหมากไฟ 4,330 คน ตำบลโนนเมือง 4,112 คน ตำบลหมานางาม 3,985 คน และตำบลหนองวัวซอ 5,238 คน รวมทั้งสิ้น 42,128 คน (เทศบาลนครอุดรธานี, 2568)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้แนวคิดการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973: 125) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2538) และการกำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยแบบสอบถามถูกออกแบบและแบ่งออกเป็น 4 ตอน เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญของการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบตามความเป็นจริงของตนเอง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเพื่อแปลผลระดับการมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น การกระจายโอกาส และความเป็นธรรมทางสังคม และความยั่งยืนพร้อมทั้งการประเมินผลการพัฒนา โดยใช้มาตราส่วนแบบลิเคิร์ต 5 ระดับเช่นเดียวกับตอนที่ 2 และมีการแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มเติมจากประเด็นที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชน การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมและการกระจายของข้อมูลในแต่ละด้าน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเช่นเดียวกับตอนที่ 2 เพื่อแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละด้าน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่น ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) โดยมีเกณฑ์การแปลผลระดับความสัมพันธ์ตั้งแต่ต่ำมากไปจนถึงสูงมาก

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปร ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาค่าสถิติสำคัญ ได้แก่ ค่า b, ค่า Beta, ค่า R^2 , การทดสอบค่า F ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และค่าคงที่ (Constant) พร้อมทั้งสร้างสมการพยากรณ์

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่และสรุปประเด็นสำคัญเป็นรายชื่อ เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.57	0.68	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.62	0.64	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.15	0.36	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.87	0.46	มาก
รวม	3.80	0.32	มาก

1. จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.87$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.57$)

ตารางที่ 2 การพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

การพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน	3.79	0.56	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น	3.90	0.48	มาก
3. ด้านการกระจายโอกาสและความเป็นธรรมทางสังคม	3.85	0.66	มาก
4. ด้านความยั่งยืนและการประเมินผลการพัฒนา	3.67	0.70	มาก
รวม	3.80	0.36	มาก

2. จากตารางที่ 2 พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา คือ ด้านการกระจายโอกาสและความเป็นธรรมทางสังคม ($\bar{X} = 3.85$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความยั่งยืนและการประเมินผลการพัฒนา ($\bar{X} = 3.67$)

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน (X) กับการพัฒนาท้องถิ่น (Y) ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.424$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีความสัมพันธ์กันเองสูงสุด 3 คู่แรก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (X_2) กับด้านการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน (Y_1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.728 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_4) กับด้านการเสริมสร้าง

ศักยภาพของชุมชน (Y_1) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.708 และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X_3) กับด้านการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน (Y_1) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.704

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 4 ตัว ตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ดีและเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัว โดยมีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 44.90

5. จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนในหลายด้าน ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มรายได้ การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาผู้นำชุมชน ควบคู่กับการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น การจัดการน้ำ ป่าไม้ ชยะ และพลังงานทางเลือก รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการอย่างทั่วถึง ตลอดจนสนับสนุนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และควรมีการติดตามประเมินผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเกิดความยั่งยืนต่อชุมชนในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มและการพึ่งพาอาศัยกันมาอย่างยาวนาน ประชาชนในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกันทั้งในระดับครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนบ้าน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในชุมชน เมื่อมีโครงการหรือกิจกรรมใดๆ เกิดขึ้น จึงมีแนวโน้มที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติพร มาเพิ่มผล (2566) วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง ควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โดยส่วนใหญ่ประชาชนมีความคิดเห็นในด้านทัศนคติในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ด้านผู้นำท้องถิ่น และด้านการรับรู้ของประชาชน ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศกร บวรศักดิ์สุนทร (2566) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570 ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่มีปัจจัยพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวพันกันอย่างเป็นระบบ เริ่มจาก

การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ David C. Korten (1984) ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาแบบยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง” (People-Centered Development) โดย Korten เชื่อว่าการพัฒนาที่แท้จริงและยั่งยืนจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผล ไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาที่รัฐกำหนดจากส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียว แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะการพัฒนาในพื้นที่อำเภอหนองวัวซอที่มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในชุมชนอย่างเข้มแข็ง โดยประชาชนมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเดิม พลพิมพ์ และวราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2568) วิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแดง อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแดง อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน (X) กับการพัฒนาท้องถิ่น (Y) ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.424$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สะท้อนถึงบทบาทของประชาชนในกระบวนการพัฒนาพื้นที่ของตนเองอย่างแท้จริง กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน หรือการติดตามประเมินผล ย่อมทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ แนวคิดของ Cohen และ Uphoff (1977) ที่มองว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาในระดับชุมชน เนื่องจากประชาชนเป็นผู้ที่มีความเข้าใจบริบท ปัญหา และความต้องการของพื้นที่ตนเองได้ดีที่สุด ตามแนวคิดดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้จำกัดเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการมีบทบาทในหลายขั้นตอนของการพัฒนา ได้แก่ การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมประเมินผล ซึ่งหากประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน จะทำให้การพัฒนาเกิดความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดมากขึ้น เมื่อพิจารณาผลการศึกษาที่พบว่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.424$) อาจสะท้อนว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ยังไม่ครอบคลุมครบทุกมิติของกระบวนการพัฒนา กล่าวคือ ประชาชนอาจมีส่วนร่วมในลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการดำเนินงานเป็นหลัก แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Robert D. Putnam (1993) ซึ่งเป็นนักรัฐศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของ “ทุนทางสังคม” (Social Capital) ต่อการพัฒนาสังคมและความเข้มแข็งของชุมชน Putnam อธิบายว่า ความไว้วางใจระหว่างคนในสังคม การมีเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดี และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมสาธารณะ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน แนวคิดนี้สอดคล้องกับสภาพการพัฒนาในอำเภอหนองวัวซอ ซึ่งพบว่าประชาชนมีความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 4 ตัว ตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ดีและเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัว โดยมีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 44.90 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนามิใช่เพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเท่านั้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนา เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น เสนอปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนก เฟ่งจินดา, นนทวัฒน์ เสี่ยงโชคอยู่ และปริญ รัตนพิยร (2568) วิจัยเรื่อง ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลหนองคันทรอ อำเภอเมือง จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นตำบลหนองคันทรอ อ. เมือง จ. ตราด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามลำดับ ทั้งนี้ ความแม่นยำ ที่ร้อยละ 84.7 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย คือ “โมเดลการมีส่วนร่วมแบบลำดับเชิงปฏิบัติ” ซึ่งจัดลำดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น เริ่มจากการประเมินผลการรับผลประโยชน์ การตัดสินใจ การดำเนินงาน โดยเสนอว่าการเริ่มสร้างการมีส่วนร่วมจากปลายทางจะช่วยกระตุ้นแรงจูงใจและความไว้วางใจได้มากกว่า

องค์ความรู้ที่ได้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความเข้มแข็งของการดำเนินงานในหลายด้าน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความยั่งยืนและการประเมินผลการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ดังนั้น เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนให้กับการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว จึงขอเสนอแนะแนวทางทั้งในเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรกำหนดนโยบายด้านความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น บรรจุแผนพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นระยะยาว พร้อมตัวชี้วัดที่ชัดเจน

1.2 ควรพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation) กำหนดมาตรฐาน การประเมินผลโครงการพัฒนาให้เป็นระบบเดียวกัน และสามารถตรวจสอบได้

1.3 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดตัวชี้วัดและประเมินผล เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรจัดทำตัวชี้วัดความยั่งยืนในระดับโครงการ เช่น ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สามารถวัดผลได้จริง

2.2 ควรดำเนินการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ แต่ควรมีการติดตามระหว่างดำเนินงานและหลังโครงการ

2.3 ควรใช้เทคโนโลยีช่วยในการประเมินผล เช่น ระบบฐานข้อมูล หรือแอปพลิเคชันสำหรับเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผล

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจของประชาชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

3.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

กนก เฟ่งจินดา, นนทวัฒน์ เสี่ยงโชคอยู่ และปริญ รัตนพิยร. (2568). ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลหนองคันทรอง อำเภอเมือง จังหวัดตราด. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 7(3): 519-530.

จตุพร มาเพิ่มผล. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัด. *วิทยานพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.

เทศบาลนครอุดรธานี. (2567). *แผนพัฒนาจังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2566-2570*. อุดรธานี: สำนักงานเทศบาลนครอุดรธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2538). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ประเดิม พลพิมพ์ และวราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ. (2558). บทบาทผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแดง อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 3(2): 48-66.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. (2537, 2 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 111 ตอนที่ 53 ก. หน้า 11-49.
- วงศกร บวรศักดิ์สุนทร. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570 ของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวัฒน์ ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. *รายงานการวิจัย*, มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- Arnstein, S.R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4): 216–224.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity*. World Bank.
- Newstrom, J.W., & Davis, K. (1993). *Organizational behavior: Human behavior at work*. 9th ed. McGraw-Hill.
- Putnam, R.D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.

